

شماره گزارش: 143

شماره ردیف: 17

دوره یازدهم . سال

سوم

تاریخ چاپ :

1401 /10 /19

گزارش کمیسیون اجتماعی مجلس شورای اسلامی

در خصوص:

ارزیابی ابعاد چالشی صندوق های بازنشستگی و عملکرد دستگاه های اجرایی مربوط

(با محوریت احکام قانونی ، بودجه ای و جهت گیری بودجه 1402)

ماده (107) قانون آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی

معاونت نظارت

بسمه تعالی

هیات رئیسه محترم مجلس شورای اسلامی

سلام علیکم

با احترام، مستند به ماده (107) آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی به پیوست گزارش کمیسیون اجتماعی مجلس شورای اسلامی با موضوع " ارزیابی ابعاد چالشی صندوق های بازنشستگی و عملکرد دستگاههای اجرایی

مربوط

(با محوریت احکام قانونی ، بودجه ای و جهت گیری بودجه 1402)" جهت قرائت در صحن علنی مجلس شورای

اسلامی ارائه می شود.

مهدی عیسی زاده

رئیس کمیسیون اجتماعی

گزارش کمیسیون اجتماعی مجلس شورای اسلامی

در خصوص " ارزیابی ابعاد چالشی صندوق های بازنشستگی و عملکرد دستگاههای اجرایی مربوط

(با محوریت احکام قانونی ، بودجه ای و جهت گیری بودجه 1402)"

مقدمه :

نظام تأمین اجتماعی و به طور خاص صندوق های بازنشستگی در ایران با مشکلات متکثر و البته پیچیده ای دست و پنجه نرم می کند که هر سه وجه تشکیل دهنده آن یعنی بیمه شده، کارفرما و دولت را درگیر نموده است و طی سالیان اخیر به دلیل وابستگی این صندوق ها به بودجه دولت، ابعاد گسترده ای پیدا کرده به گونه ای که ابلاغ سیاست های کلی تأمین اجتماعی ابلاغی مقام معظم رهبری در 21 / 01 / 1401 و نیز تأکید موکد ایشان در سیاست های برنامه هفتم توسعه بر استقرار نظام جامع تأمین اجتماعی (بند پنجم) نشان از اهمیت ساماندهی این حوزه دارد.

مطابق با بررسی های صورت گرفته چالش های موجود در این حوزه در دو بخش 1- مدیریت و راهبری صندوقها
2- چگونگی تأمین کسری منابع مالی این صندوقها در سطح مدیریت کلان کشور، مطرح می باشد و ضرورت دارد سیاست های مناسب برای رفع این مشکلات مدنظر سیاستگذاران به ویژه در جریان تصویب قانون بودجه سال 1402 و برنامه هفتم توسعه مدنظر قرار گیرد.

در همین راستا، باتوجه به اهمیت موضوع و در پیش بودن ایام بررسی لوایح برنامه هفتم توسعه و بودجه سال 1402 کل کشور، کمیسیون اجتماعی مجلس شورای اسلامی برآن شد ضمن برگزاری جلساتی با مسئولین ذیربط در صندوق های

بازنشستگی به شناسایی مهم ترین ابعاد چالش های این صندوق ها و راهکارهای پیش رو برای رفع و کاهش تبعات سوء آن ها پردازد که اینک نتایج اجمالی در راستای اجرای ماده (107) آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی به حضور مردم شریف ایران و نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی تقدیم می گردد.

۷. بخش نخست: اهم چالش های فعلی صندوق های بازنشستگی

در ایران 18 صندوق بازنشستگی وجود دارد که در مجموع حدود 23/6 میلیون مشترک و مستمری بگیر اصلی را تحت پوشش قرار داده اند. براساس گزارش های واصله به کمیسیون و آخرین آمار منتشر شده (سال 1399) حدود 17/9 میلیون نفر مشترک اصلی سازمان تأمین اجتماعی [1]، حدود 2/5 میلیون نفر مشترک اصلی صندوق بازنشستگی کشور، حدود 1/5 میلیون نفر مشترک اصلی صندوق روستائیان و عشایر و 1/1 میلیون نفر مشترک اصلی صندوق تأمین اجتماعی نیروهای مسلح هستند. از تعداد مشترکان سایر صندوق های بازنشستگی دستگاهی اطلاعات دقیقی در دسترس نیست، اما براساس آخرین آمارها در سال های اخیر، تعداد مشترکان آن ها در مجموع، حدود 700 هزار نفر تخمین زده می شود. مطابق با ارزیابی های کمیسیون برخی از مهمترین چالش های فعلی صندوق های بازنشستگی به شرح ذیل می باشد:

1. مطالبات صندوق های بازنشستگی از دولت

به استناد گزارش تفریغ بودجه سال 1400، میزان کل مطالبات صندوق های بازنشستگی تا پایان سال 1399 بالغ بر 5,012,209,289 میلیون ریال بوده است که (76) درصد از میزان کل مطالبات مربوط به سازمان تأمین اجتماعی، (12) درصد مربوط به موسسه صندوق حمایت و بازنشستگان کارکنان فولاد، (10) درصد مربوط به صندوق بازنشستگی کشوری و (2) درصد مربوط به صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستائیان و عشایر می باشد. لازم به ذکر است میزان 90% از مطالبات صندوق های بازنشستگی مرتبط با مطالبات از دولت، 5% مرتبط با سود سهام دریافتی و 5% مرتبط با سایر مطالبات می باشد.

2. سن موثر بازنشستگی و ارتباط آن با امید به زندگی:

- امید به زندگی در ایران، از سال ۱۳۳۰ تا امروز از ۴۶ سال به ۷۶ سال افزایش پیدا کرده است. این در حالی است که طی همین سال‌ها، خلاف قاعده، متوسط سن بازنشستگی از ۵۷ سال به ۵۱ سال کاهش پیدا کرده است و منجر به تغییر زودهنگام وضعیت بیمه پرداز به وضعیت مستری بگير می‌شود [2].

3. نسبت پشتیبانی [3]:

- بررسی‌ها نشان می‌دهد هم اکنون نسبت پشتیبانی سازمان تامین اجتماعی، به‌عنوان بزرگترین صندوق بازنشستگی کشور، ۴/۵۱ است که نزدیک به حداقل نسبت پشتیبانی برای عدم ورشکستگی یک سازمان بیمه ای است (حداقل نسبت پشتیبانی ۳ می‌باشد). این نسبت در صندوق بازنشستگی کشوری ۰/۶۵، در موسسه صندوق حمایت و بازنشستگی کارکنان فولاد ۰/۰۷ است که از وخامت وضعیت این صندوق‌ها حکایت دارد.

4. نرخ جایگزینی و کفایت مستمری [4]:

- یکی از دلایل اصلی نرخ جایگزینی بالا در ایران، نحوه محاسبه حقوق بازنشستگی افراد است. در شرایطی که در اغلب نظام‌های بازنشستگی دنیا متوسط ۵ سال پایانی سنوات خدمت فرد یا تمام سال‌های بیمه‌پردازی فرد مبنای محاسبه قرار می‌گیرد، در ایران، دو سال آخر خدمت فرد، مبنای محاسبه است. در حالی که میانگین نرخ جایگزینی خالص در اتحادیه اروپا ۵/۶۳٪ و در کشورهای سازمان همکاری و توسعه اقتصادی ۶/۵۸٪ است، میانگین این نرخ در کشور ما برای سه صندوق اصلی (تامین اجتماعی، بازنشستگی کشوری و کشاورزان، روستاییان و عشایر) ۳/۸۳٪ است که به‌رغم این نرخ جایگزینی بالا، کفایت مستمری در ایران پایین بوده و عملاً حقوق بازنشستگی بسیاری از افراد، پاسخگوی هزینه‌های زندگی آنان نیست و این امر صندوق‌های بازنشستگی را در مقابل نوسانات اقتصاد کلان بسیار حساس کرده است.

5. نسبت تعهدات به دارایی‌ها:

- به استناد گزارش مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی، ارزش حال تعهدات صندوق بازنشستگی کشوری، حدود % ۲۲۴ از تولید ناخالص داخلی، ارزش دارایی‌ها حدود % ۳۷ تولید ناخالص داخلی و کل کسری آن حدود % ۱۸۷ از تولید ناخالص داخلی است که عملاً صندوق را نیازمند بودجه عمومی کرده است. بنابراین نه تنها این صندوق به شدت ناپایدار است، بلکه باید نزدیک به ۸/۱ برابر تولید ناخالص داخلی کشور برای جبران کسری این صندوق هزینه شود [5].

6. نرخ سالمندی و باروری در ایران:

- بر اساس داده‌های پژوهشکده آمار برآورد می‌شود که جمعیت سالمند کشور در سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۴۳۰، در سناریوهای مختلف حدود چهار برابر شود و از ۴ میلیون و ۸۷۰ هزار نفر در سال ۱۳۹۵ به حدود ۱۹ میلیون نفر در سال ۱۴۳۰ برسد. ارزیابی نرخ باروری در ایران که توسط سازمان ملل متحد انجام شده نیز نشان می‌دهد که این نرخ از ۶/۲۸ در سال ۱۳۵۸ به ۱/۶۲ در سال ۱۳۹۸ رسیده است.

7. وجود مشکلات ساختاری

موانع ساختاری نظیر عدم تحقق نظام چندلایه تامین اجتماعی که هزینه‌های قابل توجهی خارج از اصول بیمه‌ای را به صندوق‌ها تحمیل کرده است، شیوه اداره و مدیریت دارایی صندوق‌ها، نرخ بیکاری بالا که موجب کاهش ورودی‌های جدید و در نتیجه کاهش نسبت پشتیبانی در صندوق‌ها شده است، تورم فزاینده ناشی از ناکارآمدی نظام اقتصادی که تعهداتی خارج از اصول بیمه‌ای را به صندوق‌ها تحمیل کرده است، از جمله دیگر عواملی است که در قالب مشکلات ساختاری، ناترازی صندوق‌ها را تشدید کرده است.

7. بخش دوم: نتایج ارزیابی کمیسیون

1. به استناد ماده (29) قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (2): "دولت مکلف بوده است تا در راستای ایجاد ثبات، پایداری و تعادل بین منابع و مصارف صندوق های بیمه و بازنشستگی نسبت به اصلاح ساختار این صندوق ها براساس اصول کاهش وابستگی این صندوق ها به کمک از محل بودجه عمومی دولت و ... اقدام نماید." در همین راستا، به استناد گزارش مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی، میزان اعتبارات دریافتی صندوق ها از محل بودجه عمومی دولت طی چند سال اخیر نه تنها کاهش نیافته بلکه میزان آن از حدود 30 هزار میلیارد تومان در سال 1393 به حدود 217 هزار میلیارد تومان در سال 1401 رسیده است. بدیهی است اعتبارات کمکی به صندوق های دستگاهی و رشکسته همچون صندوق بازنشستگی کارکنان صدا و سیما، صندوق بازنشستگی کارکنان هما و .. از آن جایی که ذیل اعتبارات دستگاه اصلی پرداخت می شود، در این آمار لحاظ نشده است. لازم به ذکر است به استناد گزارش تفریغ بودجه سال 1400 دیوان محاسبات کشور، سهم دولت از مستمری پرداختی به منابع عمومی دولت حدود % 8/2 بوده است که رقم بالایی محسوب می شود.

2. در راستای تحقق حکم بند (الف) ماده (12) قانون برنامه ششم توسعه مبنی بر تکلیف دولت به تأدیه بدهی های خود به سازمان تأمین اجتماعی [6] و مطابق با مفاد اجزاء ذیل تبصره (2) قانون بودجه سال 1401 کل کشور دولت مکلف گردیده است با رعایت سیاست های کلی اصل (44) قانون اساسی، مبلغ یک میلیون و سیصد هزار میلیارد ریال از طریق واگذاری سهام شرکت های دولتی بابت اجرای احکام ذیل به دستگاه های مربوطه به شرح زیر اقدام نماید...

• مبلغ 900 هزار میلیارد ریال بابت پرداخت بدهی دولت به سازمان تأمین اجتماعی، متناسب سازی

بازنشستگان تأمین اجتماعی و بیمه قالیبافان

- مبلغ 90 هزار میلیارد ریال با سازمان بازنشستگی کشوری بابت متناسب سازی بازنشستگان کشوری
- مبلغ 50 هزار میلیارد ریال به سازمان تأمین اجتماعی نیروهای مسلح بابت متناسب سازی بازنشستگان

لشگری

در این راستا مطابق با ارزیابی های صورت گرفته در کمیسیون:

- هیأت وزیران نوع و میزان سهام قابل واگذاری به دستگاه های مذکور را مشخص نموده است. همچنین واگذاری سهام توسط سازمان خصوصی سازی به سازمان های مذکور صورت پذیرفته است. بنابراین حکم مصرح در بند (ی) تبصره (2) قانون بودجه سال جاری اجرایی شده است.
3. به استناد مفاد اجزاء 1 و 2 بند (ز) تبصره (19) قانون بودجه سال 1401 کل کشور، به دولت اجازه داده شده است که برای اجرای تکالیف مقرر در قانون مذکور در مقابل دستگاه های اجرایی دارای اعتبار از محل مصارف عمومی دولت، از طریق واگذاری سهام شرکت های دولتی و یا تهاتر نفت خام و میعانات گازی اقدام نماید. ارزیابی های کمیسیون حاکی از آن می باشد که علی رغم امکان بهره گیری دولت از این ظرفیت قانونی برای تأدیه بدهی های خود به صندوق های بازنشستگی، مستند به گزارش تفریح شش ماهه بودجه سال 1401 این حکم تجویزی فاقد عملکرد بوده است.
4. مطابق با بررسی های صورت گرفته، در برخی از مواقع صندوق های بازنشستگی به رغم اختیار قانونی در جهت تقسیم سود خالص شرکت های تابعه و متعاقباً دریافت وجوه آن جهت تأمین نقدینگی مورد نیاز منجمله پرداخت حقوق و مزایای بازنشستگان و همچنین ایفای تعهدات بیمه درمانی خود (سازمان تأمین اجتماعی)، از این کار اجتناب نموده و صرفاً 10% از سود خالص شرکت های تابعه خود را به دلیل الزامات قانونی [7] تقسیم می نمایند. که عمدتاً به آن دلیل است که واحدهای اجرایی مزبور استفاده از بودجه عمومی کشور (کمک دولت) و یا اخذ تسهیلات از بانک های عامل را به عنوان راهکار جایگزین جهت تأمین نقدینگی مورد نیاز خود انتخاب نموده اند. این در شرایطی است که گزینه های پیش گفته به ترتیب منجر به کاهش سرانه بودجه عمومی (انتقال منابع

مندرج در بودجه عمومی جهت پرداخت تعهدات صندوق ها) و افزایش هزینه های تأمین نقدینگی برای صندوق های مزبور گردیده است. در همین راستا لازم به اشاره است به استناد گزارش تفریح بودجه سال 1400 تا پایان سال 1400 مبلغ 33,754,740 میلیون ریال از سود سهام دریافتی از شرکت های تابعه در صندوق های بازنشستگی وصول نگردیده است [8].

5. مطابق با مفاد بند(4) قانون اجرای سیاست های کلی اصل چهل و چهارم (44) قانون اساسی [9]-مصوب 1395، سازمان خصوصی سازی می بایست سهام شرکت های دولتی را به بخش خصوصی واگذار و منابع آن را در اختیار صندوق های بازنشستگی قرار دهد". صرف نظر از آن که در طی سال های گذشته و برخلاف قانون مستقیماً سهام این گونه شرکت ها به صندوق های بازنشستگی واگذار گردیده است [10]، از سوی دیگر مطابق با گزارش دیوان محاسبات کل کشور از 285 شرکت مورد بررسی در انتهای سال 1400، 49 شرکت معادل 17 درصد زیان ده و 26 شرکت مشمول ماده 141 قانون تجارت [11] بوده اند. این موضوع بدان معناست که عمدتاً انتقال دارایی ها در قالب شرکت های زیان ده و بعضاً غیرفعال به صندوق، بابت رد دیون صورت گرفته است که ، نه تنها کمکی به تأمین مالی بابت پرداخت حقوق و مزایای بازنشستگان و پرداخت سایر دیون صندوق ننموده است بلکه صندوقی را که در تأمین منابع با مشکلات جدی روبه رو بوده با چالش های اساسی مرتبط با این شرکت ها (مانند بهره وری پایین، دارایی ها و اموال مازاد و غیرمولد، زیان انباشته، نیروی انسانی مازاد و ...) مواجه ساخته است

7. بخش سوم: جمع بندی و پیشنهادات

با عنایت به مطالب مطروحه، به نظر می رسد محاسبات فنی (اکچوئری) صندوق های تأمین اجتماعی و سیاست گذاری برای انجام این دست از محاسبات مهمترین شاخص در دوام و عدم ورشکستگی صندوق های تأمین اجتماعی است. هرچه ورودی و حق بیمه و کسورات پردازان صندوق های کارگری از جمله صندوق تأمین اجتماعی بیشتر باشد، پویایی، کیفیت و دوام

صندوق افزایش می‌یابد. لذا اکنون مهمترین مسئله صندوق های بازنشستگی ورودی آن هاست. نرخ پایین ضریب پشتیبانی و کاهش مداوم آن طی چندسال اخیر نشان از آن دارد که عدم موفقیت سیاستگذاران کلان در حوزه ایجاد اشتغال خالص در کشور را می‌توان از جمله دلایل عمده در رخداد وضعیت فعلی صندوق های بازنشستگی دانست.

علی‌ایحال، به عنوان جمع بندی گزارش حاضر به موارد ذیل اشاره می‌گردد:

1. وفق مفاد جزء (1) ماده (29) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (2): "تقویت فعالیت های اقتصادی و سرمایه گذاری سودآور با اولویت سرمایه گذاری در بازار پول و سرمایه، به نحوی که سود سرمایه گذاری مورد نظر کمتر از سود اوراق مشارکت بانکی نباشد"، به عنوان یکی از تکالیف دولت در راستای ایجاد ثبات، پایداری و تعادل بین منابع و مصارف صندوق های بیمه و بازنشستگی عنوان شده است. بررسی های کمیسیون حاکی از آن است در تعداد قابل توجهی از شرکت های تابعه صندوق های بازنشستگی، نرخ بازده سرمایه گذاری با نرخ اوراق مشارکت بانکی فاصله زیادی دارد که این موضوع بیانگر مغفول ماندن این حکم قانونی در رابطه با ضرورت اصلاح ساختار این صندوق ها و شرکت های تابعه می‌باشد. در راستای تحقق حکم بالادستی مذکور دولت مکلف است اقدامات لازم -همچون تصریح احکام تکلیفی مورد نیاز در برنامه هفتم توسعه- را برای اصلاح ساختار صندوق های بازنشستگی و رعایت اصول سرمایه گذاری انجام داده و نیز گزارش آن را مستمراً به کمیسیون اجتماعی مجلس شورای اسلامی ارائه نماید.

2. مطابق با حکم جزء (2) ماده (29) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (2): "ایجاد هرگونه تعهد بیمه ای و بار مالی خارج از ارقام مقرر در جداول قوانین بودجه سنواتی برای صندوق ها ممنوع است...". در همین راستا، باتوجه به اینکه ادامه متناسب سازی حقوق بازنشستگان در صندوق های بازنشستگی به ویژه در سازمان تأمین اجتماعی که دارای بیش از 3 میلیون نفر مستمری بگیر می‌باشد مستلزم تأمین منابع پایدار توسط دولت در قانون بودجه و پیرو آن تخصیص و پرداخت به موقع منابع به صندوق های ذیربط می‌باشد، انتظار می‌رود در لایحه بودجه سال 1402، دولت سهم اعتبارات مربوطه را به صورت دقیق پیش بینی و درج نماید چراکه در غیر این صورت زمینه استقراض این صندوق ها از سیستم بانکی، رشد

مطالبات آن ها از دولت و در نهایت وخیم تر شدن وضعیت منابع و مصارف صندوق های بازنشستگی را بیش از پیش شاهد خواهیم بود. لذا پیشنهاد می گردد در جریان تصویب لایحه برنامه هفتم توسعه اتخاذ هرگونه تصمیم در خصوص بیمه های اجتماعی منوط به پیش بینی بار مالی آن براساس اصول و قواعد و محاسبات بیمه ای و با لحاظ تعهدات بین نسلی و رعایت حقوق مکاتبه بیمه شدگان و مستمری بگیران گردد.

3. سازمان تامین اجتماعی در شرایط فعلی صرفاً "مسئولیت محور" و "تعهد محور" است [12]. اما در نوع نظام تامین اجتماعی «حق بیمه محور»، هر فرد به نسبتی که به عنوان حق بیمه به صندوق تامین اجتماعی واریز می کند، دریافت می کند. بدیهی است در صورت استقرار نظام تأمین اجتماعی از نوع "حق بیمه محور" دولت و به ویژه سازمان تأمین اجتماعی خواهند توانست از طریق یک برنامه ریزی و ریل گذاری صحیح حتی از میزان اشتغال ناقصی که در کشور وجود دارد نیز دریافتی داشته باشند [13]. در همین راستا پیشنهاد می گردد بهره گیری از شیوه های نوین بیمه پردازی در نظام رفاه و تأمین اجتماعی کشور مورد مطالعه و توجه کارشناسان امر قرار گرفته و به تبع آن، توسط قانونگذاران و سیاستگذاران در اسناد و قوانین بالادستی لحاظ گردد.

4. مطابق با بررسی ها در کشور ما اغلب بازنشستگان به لحاظ عدم رضایت از وقوع بازنشستگی و احساس به داشتن توان مجدد فعالیت اقتصادی کماکان تمایل دارند پس از بازنشستگی، به اشتغال در مشاغل قبلی یا واحدهای کاری مشابه به تداوم فعالیت خویش اهتمام ورزند (هر چند که عدم کفایت حقوق بازنشستگی نیز تا حدودی می تواند عامل چنین بازگشت به کاری باشد). به این ترتیب اغلب بازنشستگان علیرغم استفاده از حقوق بازنشستگی کماکان یک فرصت شغلی را هر چند خارج از واحد کاری قبلی، اشغال می نمایند. ثانیاً افراد بازنشسته در صورت اشتغال مجدد، نه تنها در شرایط حاضر با اشتغال مجدد، یک فرصت شغلی را از جوانان اخذ کرده بلکه بواسطه عدم پرداخت حق بیمه مربوطه، در آینده نیز صندوق های بیمه ای را که دارای ماهیت مشاع بین نسلی بوده و جوانان امروز به عنوان بازنشستگان آینده باید از منافع آن برخوردار گردند را با کاهش منابع و بحران مواجه خواهند ساخت. از این رو با عنایت به مطالب مطرحه پیشنهاد می گردد، مواردی که شرط سنی از قوانین مربوط به وقوع حالت بازنشستگی حذف شده یا با کاهش مواجه شده است مورد تجدید نظر قرار گرفته و با توجه به

اهمیت موضوع و تجارب جهانی در سایر کشورها، اصلاحات اساسی در این خصوص در دستور کار مراجع ذیربط قرار گیرد.

سخن پایانی:

به نظر می رسد قبل از هرچیز، به منظور تحقق اهداف یک نظام تأمین اجتماعی کارآمد و انتظام بخشی به چالش های متعددی که در حال حاضر صندوق های بازنشستگی کشور با آن مواجه هستند به ویژه نظام بخشی به هزینه ها و مصارف این صندوق ها، لازم است تا دولت محترم نسبت به تدوین و ابلاغ دستورالعمل های مقتضی و راهکارهای عملیاتی موثر و کارآمد برای تحقق احکام و قوانین موجود در این حوزه اقدام کند، بدیهی است تنها با اجرای دقیق قوانین است که می توان به رفع آسیب های موجود در تمام زمینه ها امید داشت. در همین راستا، کمیسیون اجتماعی مجلس شورای اسلامی نیز ضمن آن که به دفعات در جلسات برگزار شده با مسئولین صندوق های بازنشستگی آمادگی خود را برای هرگونه همکاری در این خصوص اعلام نموده، نظارت مستمر بر روند پیشرفت اقدامات و اجرایی شدن قوانین مرتبط و گزارش دهی مستمر به مردم به ویژه بازنشستگان شریف کشور و نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی را در دستور کار آتی خود قرار خواهد داد. امید آن که مثمرتر واقع گردد. ان شاء الله

[1] آمار ذکر شده در این بخش، مجموع تعداد " مشترکین فعال" و تعداد " پرونده های مستمری بگیران" است.

[2] مطابق با بررسی های صورت گرفته، طی چندسال گذشته پارادایم غالب در اخذ تصمیمات مرتبط با تغییر سن بازنشستگی، کاهش سن و سابقه لازم برای بازنشستگی یا حفظ وضع موجود است تا شاید از این طریق و با خروج نیروی کار به روش بازنشستگی بخشی از مشکلات مربوط به اشتغال جوانان حل شود. البته در این مسیر نمی توان از تصویب برخی از قوانین و مقررات در کشور که با رویکرد کاهش سن شاغلین که با اهداف متفاوتی از سوی سیاستگذاران صورت گرفته چشم پوشی کرد.

[3] نسبت پشتیبانی که بیانگر نسبت تعداد بیمه‌پردازان به مستمری‌بگیران صندوق‌های بازنشستگی است، در حالت مطلوب معمولاً بین ۶ تا ۷ و حداقل این نسبت برای جلوگیری از ورشکستگی صندوق‌ها ۳ است. البته بنابر اظهارات کارشناسان حوزه اکچوئری در صندوق‌های بازنشستگی، این نسبت تنها برای پرداخت تعهدات فعلی صندوق با استفاده از حق بیمه‌های فعلی کافی است، اما برای پایدارسازی مالی صندوق در بلندمدت و ایجاد امکان پرداخت تعهدات در آینده، لازم است نسبت پشتیبانی بیشتر باشد تا صندوق بتواند به سرمایه‌گذاری و جوه تجمیع بپردازد.

[4] نرخ جایگزینی یکی از شاخص‌های تعیین‌کننده میزان سخاوتمندی نظام‌های مستمری است. ایران در مقایسه با کشورهای دیگر دنیا یکی از بالاترین نرخ‌های جایگزینی (مقرری بازنشستگی در مقایسه با آخرین حقوق و دستمزد منبای بیمه‌پردازی) را دارد.

[5] گزارش شرکت مشاور بین‌المللی مکزی (۲۰۱۶) نیز ارزش حال تعهدات ۷۵ سال آتی صندوق بازنشستگی کشوری را برابر با ۹۲۵ هزار میلیارد تومان تخمین زده است؛ در حالی که کل حق بیمه پرداختی اعضای شاغل صندوق، فقط ۴۵ هزار میلیارد تومان خواهد بود. با فرض ۲۵ هزار میلیارد تومان برای ارزش دارایی‌های صندوق بازنشستگی کشوری، کسری این صندوق در آینده بسیار گزاف خواهد بود (به عبارتی کسری ۹۲ درصدی برای ایفای تعهدات بلندمدت!).

[6] بر اساس مفاد بند (الف) ماده (۱۲) قانون برنامه ششم توسعه، دولت مکلف شده است در طول اجرای قانون برنامه در قالب قانون بودجه سنواتی:

- نسبت به تأدیه بدهی حسابرسی شده خود به سازمان تأمین اجتماعی از محل سهام قابل واگذاری دولت در قالب قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و اصلاحات بعدی آن، املاک مازاد بر نیاز دستگاه‌های اجرایی، تأدیه نقدی در بودجه سنواتی، اوراق بهادار قانونی و امتیازات مورد توافق اقدام نماید
- سالانه حداقل ۱۰ درصد بدهی دولت به سازمان تأمین اجتماعی تسویه گردد.
- هرگونه تعهد جدید برای سازمان تأمین اجتماعی در قانون بودجه همان سال پیش‌بینی و تأمین شود.

[7] ماده (۹۰) لایحه قانونی اصلاح قانون تجارت: تقسیم سود و اندوخته بین صاحبان سهام فقط پس از تصویب مجمع عمومی جایز خواهد بود و در صورت وجود منافع تقسیم ده درصد از سود ویژه سالانه بین صاحبان سهام الزامی است.

[8] سود سهام دریافتی صندوق بازنشستگی کشوری: ۲۳،۸۵۱،۴۳۸ میلیون ریال- سود سهام دریافتی سازمان تأمین اجتماعی: ۰- صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستائیان و عشایر: ۸،۲۸۷،۸۶۴ میلیون ریال و موسسه صندوق حمایت و بازنشستگان کارکنان فولاد: ۱،۶۱۵،۴۴۸ میلیون ریال

[9] به استناد بند (۴) ماده (۶) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم (۴۴) قانون اساسی-مصوب ۱۳۹۵: "تسویه، تهاتر و تأدیه بدهی‌های قانونی دولت به اشخاص حقوقی از طریق واگذاری سهام بنگاه‌ها... ممنوع است. دولت می‌تواند از طریق فروش سهام بنگاه‌ها... و تبدیل وجوه نقد، در چهارچوب بودجه‌های سنواتی بدهی‌های خویش را تأدیه نماید".

[10] این موضوع صرفاً در سال ۱۴۰۰ از سوی هیأت تطبیق مصوبات با قوانین و مقررات مجلس شورای اسلامی (به موجب نظریه شماره ۷/۶۳۹۲/ه پ مورخ ۰۹/۰۹/۱۴۰۰) مغایر با قانون شناخته شده است.

[11] مطابق با ماده 141 قانون تجارت اگر بر اثر زیان های وارده حداقل نصف سرمایه شرکت از میان برود، هیأت مدیره مکلف است بلافاصله مجمع عمومی فوق العاده صاحبان سهام را دعوت نماید تا موضوع انحلال یا بقاء شرکت مورد شور و رای واقع شود.

[12] این بدان معناست که در یک چهارچوب مشخص یک حق بیمه مشخص که به سازمان پرداخت می شود، سازمان در آینده متعهد به پرداخت مبالغ و انجام وظایفی نسبت به فرد می شود.

[13] به عنوان مثال در رویکرد حق بیمه محور یک پروفایل حسابداری برای هرکارگر تعیین می گردد و مقرر می گردد هرکارگر هرچه می تواند به آن حساب واریز کند و در زمان بازنشستگی نیز به همان میزان دریافتی خواهد داشت.